

Ониан Арсен

**Сванские тексты на
лашхском наречии. Страна и
нравы, рассказы и сказки,
стихи и песни, заговоры**

**Москва
«Книга по Требованию»**

УДК 82-1
ББК 84-5
А85

А85 **Арсен О.**
Сванские тексты на лашхском наречии. Страна и нравы, рассказы и сказки,
стихи и песни, заговоры / Ониан Арсен – М.: Книга по Требованию, 2025. –
101 с.

ISBN 978-5-521-26343-1

ISBN 978-5-521-26343-1

© Издание на русском языке, оформление
«YOYO Media», 2025

© Издание на русском языке, оцифровка,
«Книга по Требованию», 2025

Эта книга является репринтом оригинала, который мы создали специально для Вас, используя запатентованные технологии производства репринтных книг и печати по требованию.

Сначала мы отсканировали каждую страницу оригинала этой редкой книги на профессиональном оборудовании. Затем с помощью специально разработанных программ мы произвели очистку изображения от пятен, клякс, перегибов и попытались отбелить и выровнять каждую страницу книги. К сожалению, некоторые страницы нельзя вернуть в изначальное состояние, и если их было трудно читать в оригинале, то даже при цифровой реставрации их невозможно улучшить.

Разумеется, автоматизированная программная обработка репринтных книг – не самое лучшее решение для восстановления текста в его первозданном виде, однако, наша цель – вернуть читателю точную копию книги, которой может быть несколько веков.

Поэтому мы предупреждаем о возможных погрешностях восстановленного репринтного издания. В издании могут отсутствовать одна или несколько страниц текста, могут встретиться невыводимые пятна и кляксы, надписи на полях или подчеркивания в тексте, нечитаемые фрагменты текста или загибы страниц. Покупать или не покупать подобные издания – решать Вам, мы же делаем все возможное, чтобы редкие и ценные книги, еще недавно утраченные и несправедливо забытые, вновь стали доступными для всех читателей.

ОТЪ РЕДАКЦІИ.

Собиравель текстовъ на лѣшскомъ нарѣчїи сванскаго языка о. Арсенъ Онїанъ (Arsena Wopuān), составитель настоящаго выпуска, допустилъ, на нашъ взглядъ, непослѣдовательности въ записи нѣкоторыхъ словъ, особенно колебаніе между удареніемъ и долготой. Это наблюдается преимущественно въ случаяхъ, однородныхъ съ отмѣченными нами въ началѣ другаго труда того же автора — *Сборника сванскихъ названій деревьевъ и растений (на лѣшскомъ нарѣчїи)*, VIII-й книги *Матеріаловъ по яфетическому языкознанію* (Петроградъ 1917, стр. II). Мѣстами мнѣ чуеться злоупотребленіе ѿ вм. о, такъ, напр., въ *ᲙᲗᲗᲑ*. Камень преткновенія въ настоящихъ текстахъ еще — трудность различенія природной долготы (˘) и прозодическаго удлиненія (ˉ) слога, особенно — въ стихахъ, гдѣ долгота совершенно исчезаетъ. Устраненіе этихъ шероховатостей, не говоря о другихъ болѣе существенныхъ недосмотрахъ, возможно будетъ отчасти при провѣркахъ на мѣстѣ, отчасти по пересмотрѣ соотвѣтствующей теоретической части грамматики сванскаго языка. Поступившіе и еще имѣющіе, судя по оповѣщенію отъ о. Арсена, поступить въ распоряженіе редакціи собранные имъ тексты на лѣшскомъ нарѣчїи и вообще лингвистическіе матеріалы должны поставить насъ въ болѣе благопрїятныя для разрѣшенія всѣхъ подобныхъ трудностей условія. Результатъ скажется при изданіи дальнѣйшихъ выпусковъ лѣшскихъ текстовъ, въ которыхъ найдутъ мѣсто и указанія опечатокъ, по всей вѣроятности, ускользнувшихъ отъ нашего вниманія.

Н. М.

I. გიმ ი ზნეღარ.

1. ღ ა შ ხ.

ღაშხ ექჷდ ძღედ გვე ღემარ. ათხე ეჩა ზენსგა დეშ ღი. ღაშხე
თხემს ღეგ ჟჷნიელ მურყუამ. ეჟის ხაშხა ნაქლაქოლა მურყუამ. ნა-
ქლაქოლა მურყუამ ღემარ ღაშხე ღაღსგ. ათხე ერ ეჩაჷ ღი ღაშხ, 5
ეშხე ამჷუმ ერენ ღეჟა ღემარქლი. ხაშა ჟჷნიელ ნასჯთელ ხეთრა
ნაქლაქოლნუნ ი ერენ ღეჟა, მარა ათხე ნამხოარჯალ გარ ხეთრას.
თელდ ღაშხე მახჷმი ღემარ ეჩქად ყინფან. ეჟი ჩოთღალტას გჷლ-
ჯნარს ი ეჟმარ ალფესქლით ღაშხისა. ღაშხე ღეჟჷნი ტყუეჟს
მესმა ნათის დჷგდრან ასფესქნა. დჷგდრანაშჯდ დანდანს ოთლა 10
ი ათხეჟა ეჩა შინა არი. ღაშხს ეუღე მერჯდ აშხაშური დელ. ღეჟ
ღაშხ აშხაშურენ ღეჟა ღი, ღეჟჷნი ერენ ღეჟჷნი. ღაშხს ხოზ ჟ-
ნისა ღაფურ ი რაჟ ი ხოზ სჷგა უხჷნარ, ჩჷნ ჩოღურ ი ღატფარი
თანად, ჩდილოგეთენ უშტულ ი სამხრეთენ ღეჩხემ. ღაშხისა ღიბ
სოფლარ: ღეჟი, ერე ხაღჷნა ღამბეგდ დანდანს ბეგი მურყუამ. 15
საშ, ამჷმას ღიბ ხოზ სგიმარ ღეთრე ი ღახბრად. იმჷე სგიმარ ხა-
ზგიბს, ეჟ გიმს ხაშხა ჟახად მჷშ.

სასაშ ი ღეჟის იზტეს ღემსე გჷარშჷ: ბექოშერალ, გოჩქერალ,
ჯამღათქერალ, ღეკოშერალ, ჯონანქერალ ი მეჟამაშქერალ. მეტეტ,
ერე იზტეს: ჯონანქერალ, ღეკოშერალ ი ფოჩამაშქერალ. ღეკოხანდ, 20
ერე იზტეს: ეაფოშქერალ ი ქჷჩოშქერალ. მაუნდ, ერე იზტეს: თამსჯ-
ქერალ ი ზოთთიშა. ჟაგუნდერ, ერე იზტეს: ბასღომაშქერალ, გა-
ბრეღქერალ, ბაჷშქერალ, ღეკოშქერალ, დჷგდრანაშა—აღიარ ვარგალ
ღიბ. ჩეჟელ, ერე იზტეს: მოთანშა, საბანტარშა, ჟანჷეშა, ნაგეშა,
ხაბაშა, ჟინჭარანშა, ეაფსჷეშა, ბათეშა ი მეჟამაშა. ღემზაგორ, 25
ერე იზტეს: ხეცეშა, თათაშა, ჟახჷშა, ბელაშა ი თამაშა. ჩინრეშ, ერე

2. სასწში სგიმარ ღწშხისა.

სასწშთან სოფელ მდ არი ღწშე გიმეი. სასწ ხოზ ღწშს ჩჳ-
ნისა. სასწს ხჳა დეც ი გიმ ხოუღწა, სასწსუმ დეც ი გიმ დეხდა სო-
ფელს ეს ხელჳა ღწშისა მდჳა, თელდ შჳანისა. მური ბოგენ ლეჳა
ლეშჳანაჳერ გიმეი სასწშთან სოფელ მს ხეჩა, ეშუ სოფელს ამთან 5
მარე დჳე ხჳზიბ. ლეშჳანაჳერაჳა ჩიზ ფუჳუ ხოხალ, მარა სასწ-
შისა ეშუ მდ ენთხელი ეჳჳალიბ მარე ერე ფუჳუ ხნდეს. მაგ ხოჩა
თჳალაშ ი ტანაშ ლიხ სასწშისა. ლეჳა ღწშს დემოშ მჳკედ ხოკელნი სჳ-
სწშთან. სასწსუმ სიმინდ თელდ ღწშისა დჳ კედნი. ლეჳა ღწშს
ეჳზუმს დჳ ალწიხ სიმინდს, იმზუმს სასწმარ ალწიხ. ლეჳა; ნა- 10
დალდ ქერს ი გჳეცენს ხოშა ნადალდ ალწიხ. სასწ სიმინდს ხო-
შელს, ქერს დჳ ხჳჩიხ, მადლობ ძჳრდ ეს ლი სასწშისა: იგნე
ლჳს ეჳედობ ლი ნამჳჯიშ, ეჩჳ სასწ შიდ ხელჳას ლეზობ. სჳ-
სწშთან უზაბჳს ამსჳლდს დჳე მოშა ხეთხნი მარე.

აჳე სასწმარს სგიმი ტარ გჳაბჳა. სასწშთან სგიმარ დჳე არიხ. 15
ლეტორე სგიმ მრშ ლი ი ღაბრწა მრშ. ლეტორე სგიმ თჳეტუნე იერიშ
ლი ი მეთერცხუნი. იმეჩუი ეჳი ხჳზიბ გიმს, ეჳიხ ხაშა ჟახად მუწი.
მუწიშენ ჟიხი ხჳზიბ მერმე სგიმ, წერნი იერიშ, ეჳი ღაბრწა
სგიმ ლი. სასწში სგიმართე ხჳა მარე კედნი ჩხენ: ქუთაშხენ, ქარ-
თხენ, იმრეთხენ, ჳოდინხენ, აფხაზხენ, რაჭხენ, შჳანხენ ი ჩინ მ- 20
შენე ლეჩხუმხენ. ნაგედჳარ ხოფშირა ლეგმერდჳლ ლიხ. სასწითე ერ
კედნიხ, ხოლა იერ ხჳს ი ქა ჟერ ხერგიხ ამეჩუ, იერსნ ხოჩამ იდჳს
ი ჟი ღეჩხოჳე ტეხნიხ მინე აგმართე. ჟერსი ლეტორა სგიმს გარ ითრეხ
ჩუ უბრწადა. ჟერსი ჩჳა იბრწლს ღაბრწლ სგიმისა ი ითრეხ ჩიგარ
ლეტორა სგიმს. მჳზუე ლეტორა სგიმმეჳ ქა სურუ ხოჩა ღარდა ლი. 25
მდა ეჳფენს, მაჳზუმჳა ჳეჳჳდი ლეხორე ი ბჳც მჳმა ლი, ჩუ მერ
ერ აჳბჳდას. ჟერჳა კედნიხ გნგალ მარჳლ ი მჳჳარ ლეთორ ჳჳპისო-
რალ, მაღურდ მაგ ინჳჳი ალ სგიმშჳ. ჩის ღატეხ ხაბჳს სასწი სგიმ.
ჳობა სგიმარ გჯიცხ სასწმარსნ მერმა მერმა ქჳეჳნარისა, რუსეთთე
ნადალდ, სათეთართე ნადალდ, მარა გუშეჳე სგიმთან დჳე გჳაბჳა საა. 30
გატხად სგიმ ლი სასწი სგიმ. გირტანდ ხოჩა ნაგ ღარჳლ ხატხიზ
ძღედჳი ლეჳა-ლეჳაჳი ი ჟი-ჩუჳი. ჟიჳნჩუ მეადდ ხოჩა ლელმურა
ხეგ თხემეი ი ესა ქუნ ოხლჳა ბეჳს. ამჳჳარ მად ათჳა ლჳესე, სგიმ-

მეჲ ეში მჲაჲდ გრილდ არი მარე. ლითრენ სკიმს აერხი უზმად
 ათრეს მადურდ. ეშხუ ლითრეჲი ხმამედან აერხის აერჲედ ი ჯო-
 ხუჲდ სხიან ჭიქიშ. ჩინ ხსკჲრელ. ჩუ შერ ერ დონ აბჲელ სკიმი. დან-
 მერეს აბჲელ, ოდო ეჩქან დჲეშერ ითრენი ამბჲე სკიმს. მოსკმუნა ერ
 5 გედნის სკიმი, აერხი ეშხუ თოჲ ირჲგეს სკიმიარჲი ი აერხი აერჲეს.
 ეჲემ ხათირხ ხოჩულდ ღიკედს თხუმს, ეჩენდო გარ ღერის სკიმიარხენ
 ლეხნოჲე. აერჲამს ზისხ ხაკლი, ეჲი ლახნდლ სკიმს ითრე ი ეშხუ
 თოჲმს ჩუ ილგჲარი, ზისხ მერეს ხეჲმენი, ნალგამოშ ი ნალგჲაროშ
 იმკერის.

10 ალ სკიმიარ ი მიჩა მიდამ, ლახჲარ, ცხეკარ, გიმი ი მეტემ ჯჲი-
 ნელდ მავ სსჲმარეშ ლემარ, მარა ეჩენდო დდმან ასთესენას ი
 ლადი ეჩა შინა არი მავ სკიმიარ, ცხეკ ი ლახჲარ. სსჲში სოჲელსი ჟან-
 თესენას დდმან ი ლადიდ მიჩა ლეჲესნ ლას, მარა ლჲნა ხენწიოდ ენ-
 ტის სოჲელ ი ლეკნი გიმიარ აერხი, მჲა უსტან ღრამატმას ხეჲ-
 15 რანდა ი აერხი ჩჲასდ უტინად ხენწიოთიშენ ი ეჲის აჲადდ დდმანშა
 ხეგდურაჲელს მინეჲედ. ალე მესჲელს ხემჭირ ი ამეჲი ხარს გარგლობ.
 ეჲ გიმიარს ხახასო ხმამას ჟანდა. დდინშა ხეჲელს ერე სსჲსო გი-
 მარ ლოჲ მჲმა ხოტნის ისეჲეჲ ხენწიოს, ღრამატშ ლოჲ გარ ოხტნას
 ი კალონ ამეჲი ხეჲელს. ათხ სსჲში სკიმიარ, ცხეკ ი ლახჲარ დდმანშა
 20 ლი. ხოგადს გნლესნშა ჯარგალს ი აერხი თხუმ ღეტნს გლეხარს.

სსჲშ ეშხუ სსჲჲ ლი სკჲთარდ. ლეჲან ლჲშ ჯოშთხ სსჲჲ ლი.
 ჯჲინელდ თელდ ლჲშ ეშხუ სსჲჲ ლემარ, ათხ ეშხუმი მეჲათ ჯოხუდ
 სსჲჲ ლი. ჯჲინელდ ეცხამდ ბაბრე მეჲათ ლუშნუ ჲჲ ხეჲნას. ეჲის
 მარად — თოჲ, ხანჲარ ი შუბ მავ ხდჲენა ტანჲი ლეჲე ლეკმარიდ
 25 მეჲესჲინ. ათხ ხენწიოდ კლას ოხსეჲ სსჲმარს. სავმერ გარ ლახრამ
 ჯოშთხ ჲთან მანათ გელჲანარს ი ზეჲი ჯოსტატარს. სეჲდარ ჯჲინელი
 მეჲათ მასჲ ადტეს სსჲმარდ: ეჲარ სეჲდარ ლი.

სსჲშისა სსჲშჲ მავ ხოჩა ხოხალ. მეზეტელ მავ გლეხარ ლის. ჯჲი-
 ნელდ მავტ გლეხარ ლემარელის. ჯარგ გნლესნ ეშხუ გარ იზეტ სს-
 30 შჲისა. ეჲი მასჲ ნახტალ ლი ამეჲი. სსჲშისა ხილდ მასარდ ხეჲან მეკ-
 მარს: იცხ, უსეჲ, აჲე, ბარჲენ ი გოწხირ. აღმარ სოჲელდ არის ი
 ცხეკისჲ. სსჲშჲ, გედნი: გეგენ, ქერ, მანშ, სიმინდ, ღედურ, ჟეტჲ,
 ლობიო. გეგენ ხოხალ მანჲდარ ი მალეჲჲ. გეგენ აერე გჲარში:
 აშ გეგენ აედ ლეჲესჲ გეგენ ი ხელჲე. ხელჲე ლი აერე გჲარში:

უებლამ ხელუგ ი ღეფხამ ხელუგ. სასწარ იშგენ შკანარს მამ ხაჟეს ხსიათნ, ხოშა მეწვინქა მერდე ღიხ. უშკვისა ფერბან მწ ღიხ ლეგწ ღწმინაშალ. ეშხინ (მერუეშდ წამ ღი ეჩნდო) ხორაელამ ოხზნდს მერმადრ მეჩდა სასწარს ქართხენ ი ეჟის ზობამ ოხზნტა, ოდო ამ დესამა ლეგლირდე არი ი დე ხოჩდა ემამ ქამობენდო. მავ მწკარ მე- 5
დურდ არიხ ლეგლირდესენ.

3. ღწმ-ღაყელა სახმასარ ღწმინისა.

მეღწმს ფურ მედ ეშხუა მედ ხოფშირს ჩინ ჩუ ხორი. მავ ეჩა მო-
თაღლ ღი ერე ხოფშირს ფურალ ედურდუნას მოშ მიჩა ქორისა. ნენი
აგწ დაბრემ ედოშ ხწ, დო ღალ ღახზარხენ ითაღლაელ. აჭმე ღახზს, 10
ჩუ მასარდ ითხი ლეგწმე, მარა ლიგდე ღალ ღი გარჟ ეჩხენ. სურუ ჟო-
დამა ლეგდე ღი, ოდო ტემ ღუღხუ ჩი ტემს ხოჩა კუშში ღემნად ღუნ-
თისა. ზოდ ღწმ ღაყელა ყი ხეხნის, ზურნლელს ეჩქად ძდუდ დოსგნემ
ხემწნდს ეჩა გვეშარს. ჩიქე ღუნთისა ღაძაქლს ერ აძაქნღიხ, ეჩა
მაჭკარს აჭმის ჩუ, ქა ხორკინეს ცხვენს ლეფრად ი ჩუ ხუღვას ამყი ქა- 15
ლერკინე ზოდ თამფაქრალუნ. მაჭკის ჩიმიშს იგმარინ ღალდურთე ლე-
დესდ, ხამიშს, ნელეშტიშს, ღუნთის, ფურიშინ ჩუ ხაყა. მაჭკიგნქა ღორი
ჯიჯვარს ახვრელღიხ ი იშხნის ზურნლელ. მაჩენე ხაყას ღუნი მა-
ჭიკ, ეჩმას ღეკ ღოქ არნ, ეჟდა ხოცხას ღელღე მაჭკი. შომამა ღუნ-
თისა ღიმფერ ქსა ჩუ ღი, ჩიგარ ხეკწრწლს ღერთალს ერე ღწმ- 20
ღაყელა ღოქ ოგღუფ ჩუ, მადილ ღოქ ჟერი მადილშ გომი ღერთალ.
თამფა სგობნე მწშს ხოშა თამფა მწშს ხაყლეს. ეჟ ნაგწამას ერ
ხოშა ტწმ გედნი, ეჩქა ღირჯალთე ნაღალდ მწკარ დოსგ იგწწლს ზუ-
რწლელ ი ეშხუ მერგ-მეყელე ზურწლ, ხედნ ირი, ადინე ჩუ მეზი
ღიგთე, ღწმხარ ღწმხურთე ჩუ ღერბი. ღიგე ჰილყი რიყისა უშ- 25
კვს ლეჟა იჩოხ მერგამეყელე ზურწლელ ი ამყი ღექქნეს: აღ ღწმხურ
ღოქ ერ დოსა იშხში ჩუ ბჟა ღადედ, ეჩა ნაფუმსერ გუმგვე ღწმგ-
ღაყელა ღოქ ნომა ათუეშა ბატო ღოქ ღერთალ. მედღერმალა ღწმგ-
ღაყელაუ ღოქ გვწრ აღწამას ნამ. ქა აღ ამბავს გარ ღექქნეს ღიგე
ჰილყი, სერ მწ შიდ გარგლა. ძინარს ერ ენგენოღს, ეჩქან მწ შიდ 30
გარგლა, ქა ხეკვს დოსა ენმდაქნდეს ი ეჟყი ხეკვს აჩეს ჩუ უშკუბარდ
ღიგე ჰილთეყი. დე უშხვარ ხაგერტალის უშკუბარ ზურწლელ, ოდო ჩუბ

- ლიცყი ფეხიან ზურგად ხეობის უმხარე, მარჯ უმხარე ქა ღიშნად მზ-
 ზიდ. აქ ქორა-მარე ერ ლახხნადეს, ესქა უმეუბარ ზურგად აქ ნა-
 ქამ აქ გზარ, ქა ეს დან ხეშნადეს ამგვარ, მამ ღესეს ეს. რიყის
 ენფანდეს თვეთანა მუქობს, ხალ ხონგრა ნი ეჭი ხონგრა ერე ამამ-
 5 ზემ ღამე-ღაყელაყენ ქივარ ღოქუ ოხეელას მინს. ხალ მოშ ძღუდ
 ირი გრანჭა თვეთანე მუქობს, ღო ეჭხუმს ახელის ძღუდ ქივარ, ყი
 გედეს მუქობს, ხომა გრანჭას თვეთანა ფერიშ-ი სგანადეს-ი ჩვეს-
 დეს ბუჭყერი, ამეი აჭაღუდ უმეუბარდ ქაუშნად. აერჯად ღოქ
 გუშგუ ღამე-ღაყელას ხოლა თევს ღახსინჯას აქ ღოქ გუშგუ
 10 ღახსინდეს ხომა-ხომა ქივარ, ეჭის ღოქ ალ ხომა თვეთანე გრანჭა
 მუქობს ღოქ ოთენტყა ჩე ერე გუშგუ ღამე-ღაყელს დოშმა ღოქ
 ხოშურას ეს თედ ი აუბად ი მუქობს გარ ესგანდეს ეს შდიქარ მუ-
 შვრად. ქორთე ერ ახედეს თვეთანა მუქვხარს, აერხის ქამხენის
 ერას თხეყი ესდეს, აერხის კალის ი კარპანის ერე ხოლა თქაყბა
 15 მუქვხარს ღოქ ღესენ, ნამ ღოქ დეშამ გვიშვინე ი დეშამ ღამე-
 ღაყელს მოშამამ ხოშვინე ხოლა თქაყბა. ამენქა აერხის ფე-
 რაღელ სგა ხობს მუჭვარმე ღუმზერე ნათაღესენ კოჭრღელ
 თელდ მუქობნლ, ეჭის ქამენქა ვიჭი გარჯშა ხატონა. ვიჭი გარჯშას
 აერხი ვიჭი ფატანს ხელეს. მუქობნლ-ი ვიჭი გარჯშა ხატონს ტე-
 20 ფელის ი ქალღმებ ღი ტუფელ ქამენქა. ეჭის ხაბ თამბლ ი აქ
 ბეგი ნეტნ თეკელნლ ი სგა ხაბ მუჭვარს ჩეყი ერე ტუფელის ღე-
 ჭონრღარ სგობინ ნიგბაღექა ხოწებს მანკერ ღაწედ ერე თქაყბა
 იყურს მამ ხოაქეს ი მანკერ ჩელქებს ღუმზერას ხოაქეს. ალეს ხამშა
 ჩე ღერკინას ცინციბურ. ამკალიბელარს ხოჩა კანარს ხაბეს. ღეკვბ
 25 ერ ნიი ესთან ერე თქაყბა ხოშრუნი. ჩაყს ხაბეს ამკალიბელს.
 ხამდინ ამსწდლს ხაბ ხომა ნალად ღიბობში ი ხოფირემინ ზე-
 რაღელს. ხოლამ დე მანკერს ხაბეს ი დე ჩაყს ი დე ამსწდლს. ხო-
 ღამ ღოქ მამ ხეგნი თქაყბა ი დეტამ ღოქ ქსამ ხოშვარი. თქაყბა
 სურე მქარ ხანწამ ჩინ ღამს მდე ი, თელდ ღემშანაქრამსა. ხეჩა
 30 ღოქ ქთან თე ერე ხოჩა მუხი ჩაყს შიშლ ღოქ ჩაჩრავი, ბაკს ღოქ
 დეშ იგემ დე სგობდ ი დე ღოშდ, აერხის ღოქ ქთან მუჭვინ თე
 ხარ. ფეშირს იშვლანის ჩი სოფელის მარას ი ზურგდეს, ალეს ღოქ
 გუფი თე ხარ ი მქარ ხოკიბს შუკვისა ღიხჟეს ეჭკალიბარქს. ქა
 ცხად აქსა ხაწვენს ხოჩა ქენღემკინას ეჭარს, მარა ამ ღახ ღესხვის

უმბუღდ შუგეი აედ ქორთუ ლეხუქდუნი მალა გუეშეი, ესა მეზდან
 ხატბენეს ეჭის, ფუჭ მუქახს ღოქ ისგუი თე. მუქახარ ღოქ ესაგ
 ი ხეურის ღოქ ეჭაარს გუშგუე უშვარ უდნჷმად. ქამ აეზისა
 ძვირდ გარ ქს ნშგის ფურაღს, ქს ღოქ დორ ხეწეს ნაშგეას სეგ-
 დამსა ი დრსა ღოქ ხოშურის გორა. ღაშგს ერ ქს ლახთერს ერ 5
 ნაკვიდ ნრი, ძღედს დოშ ნშგინის ფურაღ, არგებს ხოლა ლახეი ტარ
 ქსა ღაქეს ეჭი, მარა ზურნაღელ შიშდ თეს ი აუბას ხაბრაღის ი ყუღეს
 ქრე ეა დღედ გორელარ, ემგგენეს ღოქ საბრა ფურაღარ ი მად ღოქ
 მეშდენი სერ, იტბენაღს სერ ეჩქა: ფუა ღოქ გუეფს ი მიჩა ფურა-
 ღარე მეშნაღს ი მგგგენას ხოშა მუქახარ შდიქარისა ი თურაღისა ღოქ 10
 აელაჲ ლემეს. მიჩა ნაშგი-ნაჟელი მეშნაღს ი ხოლა თეჟი მესგდის
 აელაჲ ლემეს ღოქ თურაღისა; ენთხელნეს მემზურაღისა ი სერის უჭვი-
 ცად ცაქჷ-მაქჷ სერ ამ ბედენ ი ლიმზურაღი. ერ ნშგის ფურაღს, ერქს
 ნაქამ მადე ი ქორს მერდჷა, მამ ხოცხას ქამეწედ ნაშგიშ, დრსა ღოქ
 ლახშნაღეს ნაშგ ი დრსა ღოქ ადგგენას ფურაღ, ღაშჟუ; ავითე არკა- 15
 ლის ფურაღს ი ერჩეუ ნშგის. ჩუღშეგენდო კაღთაჲს ესლაფრის სეგ-
 დას ი ეჭეი ადჟეს სგა ქორთუ, დოშერ ღოქ ხეწეს ნაშგს დო ქორაშ ი
 დო ნაქამ მუშგაღინქა იშგენ. ნაშგს ღაშჟუ; ავის სეკსგოშნეს სეგდახენ
 ცხადთე ი ანადეს ლაღდურს, სეკსგოშნეს ერხენქა ნაჟდინუნს ი ამჟი
 სერ ჩუღუჯდინე ლი, დურ სგა ხარ ღეჭას ი ჩეკსეკშს ლემსგა პიღს ჩუ 20
 ლელფარს, ქს ღოქ დორდ ლახსინჯჷას ი ერხნდო ენეჟელნეს-ეენინეს
 თაში ი სეკსდქს ღეჟელას სერ ზერდრღთეჲსა. ზერდრღლ შდინზდი
 კუადლი ტკიცარხენქა ისეი ი ერქმას ჩუ ინწურდი თაშ ი ნებჷზა პიღთე
 ქენკედს, ერხენქა ი სეკსდქს შიგელთეჲსა. ითაღს ერე შომაჲ ღაშგ-
 ღაჟელ გუეშარს ხაშდახს აედ თაშორას ხეფდღლ მინეშენქა (მოშდა- 25
 ბენქა), დოშერ ხეწეს, მს ხოცხას ფეშირ თეში ლითხინე ამკალიბარე
 ღაშდაჟი. ქიჟი ლიწედნ მს ხოცხას მერმასენქა. ეშუ ღაქნთიღ ხე-
 კეს მრდ ოთბედეს, ერჟი მეკჷზად არის ღაშგ-ღაჟელჟი, ოდო შიშდ
 ღოქ ჩუ იშჷმის, ერქს ფურაღარ გორა აედ თაში ნაფიცხელ ერ ქს
 ოთშეეს, ეჭისნ ფურაღარე ლიშჷშე ღოქ ხოხალ გორა. ჟიმაშ, ჯობიშ 30
 თაშორა ლიქთუნე მს შიღ. ფურაღს ღოქ ხოკდენი ხოლაშდ. მარხვი
 ბედშე დემ იროხ ალეს, ლელჯარას იხბის მახადარ ჟიმაშ, ჯობიშ,
 მარა თაშორა ლიფდღლ ფურაღელ ღოქ მაშიდ საბრა ი ეჭლა ლი ჟი
 ღეჭას ჟიმაშ, ჯობიშ თაშორა ლიფდღლ, დე მუშგარის ხაშხეს, ამგჷარ

მან დაქვს ი დე მასქელს. თანდა ქა ჯონის ლექსმანს ი ლექსად ლიქდი
 მკვარ ხმჭირს. ათხად მადურდ დარ ჯონდა ლექსს, მანათ ერ ლექსჯო-
 დენ ეშხუ ბოთლისა ეში, მარს ათხე სეა ხემაქვანს ლექსს ლქმსარ ი ქა
 ჯონის, მარს სურუ ძვირდ ჯონის. მან შიდენ ათხად ლოქ ქორხენქა ლი-
 5 აქს ლექსად, მარს ათხე ქა ქა ხანდის, მარს ძღედ მამჭირს. ერ ხედვჭა-
 რანს ძღედ, მამჭირანლდ იქთენლს ზურანლელ ლექსში ლაჯონთე, მამ-
 ჭირ ლოქ გორა ლექსდა ლიქდი, მარს მამ ლოქ ჩომნა, სურუ მკვან-
 ლოქ ხარ გორა თეთრინლს-ი ქვდა ლოქ ხედნ ქა ლექსს, რდო აქ
 ლოქ მარ ლეხინ სხარა ლექსს ლექსდი. ამჟამად გარდა ხანსა ზურ-
 10 ლელს ლექსში ი თამარს ლაქვანლელი. ეშხუ აბაზდ ერ ლექსმანს
 ჯონის, ქვის ჯონთხე, ჯონხედ ბოთ ლექსი ჟი ხეკერ ი ლექსი ეშხუ ბოთ
 ბაქ მამა ლი ერე აბზურ ქა ლექსმანს. ენა ანგრიშ დემ ხოხანს ერე
 აბზიან ლექსმანს ჯონხედ ბოთ ლექსი ხანგენ-ი ეში აბაზდ ჯონის ქა
 ლექსმანს. ლექსისა ფურანს ლანთე აქეს ი ლანგ-ლანელი ქე ხარს
 15 მესეე ზურანლელს. ხანადინ აქეს სამზერუნდ თამს ი ანეს კოჭლელ
 ტახლელარს ი ჟი ხამზერის ფურანს ლანთე ზაჯარე იმანლელ, იმან-
 ლელად ხერის ლიმზერი ლიმომ. ტახლელარს ქეჩე ანუანლს. კალა-
 კონს იგემს ზურანლელ ი ქეჩე ირბიელს ტახლელარს თამარ-
 ლარს. ამგვარ მამ ძღედ ლანგობ ხანდეს, ქა ეში დემ აქსის ხოხ-
 20 ლანგობს იმგანცხან, თედ, ლოქ, დონს ადგენას ფურანს ი ლანგემ
 ლოქ დონს ედგენის ჩე. ერ ლექსმანის ლაქვარ ერე ჯიქელა ლოქ
 ქა ჩიქე, ზურანლელ ხექენს ერე ჩე ლოქ ოთჯონის, ხიად, ცვარი-
 ლოდ ი ჟი ლოქ ოხუელ, ხიად.

ამჟამად ლი ლანსისა ლანგ-ლანელი სანმანს ი წესარ.

4. აქან გელა ლანსისა.

ქვანელ დროაჟი ხოჭიშირა ხანლენა ტუშგუქმეუ ნადირ, ათხე ხოხ-
 ენერინლანდა. ნადირხენ ზაქ ლადელ ლი ნაგად ლექსმან ი ლემზერდ
 ამჟამად ერე ლექსმან ნადირხენ ნაგად ლადელს დრო ედუქმენ ხოხმდ.
 ქვის მად კემასს ი მად ჩარს ძღედ ლექსად ხარს თხერეში ლიგლ-
 30 რენ. ჩე ერ ლემზერის თხერას, ენა ტუფს, მინა ლუასხუმი, აქსან-
 ლოდ ლემსუქანს, ჟი ხანცოლნას ფერი ტუფს ძღედ ჯონდი ფაქს
 (ხანც), კარე მკვარ ხეროდ, თხერესს ჟანკანს, ადგენას ამჟამად